

Lý luận về quản lý hoạt động giáo dục kỹ năng sống cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non

Trần Phạm Ngọc Hà*

*Học viên cao học, Trường Đại học Trà Vinh

Received: 16/11/2023; Accepted: 6/1/2024; Published: 16/1/2024

Abstract: From research results; The article presents some theoretical content managing life skills education activities for 5- and 6-year-old children in preschool.

Keywords: Life skills education for 5 and 6 year old children

1. Đặt vấn đề

Mục tiêu của giáo dục mầm non (GDMN) được xác định là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp một; hình thành và phát triển ở trẻ em những chức năng tâm sinh lý, năng lực và phẩm chất mang tính nền tảng, những kỹ năng sống cần thiết phù hợp với lứa tuổi, khơi dậy và phát triển tối đa những khả năng tiềm ẩn, đặt nền tảng cho việc học ở các cấp học tiếp theo và cho việc học tập suốt đời.

GDMN gồm nhiều nội dung, trong đó giáo dục kỹ năng sống (GDKNS) có vị trí vai trò hết sức quan trọng và cần thiết. Vai trò của GDKNS giúp trẻ phát triển cân đối hài hòa giàu lòng yêu thương, biết quan tâm nhường nhịn những người xung quanh, thật thà, lễ phép, mạnh dạn, hồn nhiên, thông minh, ham hiểu biết, yêu cái đẹp, quý trọng cái đẹp nên trẻ cần được chăm sóc và giáo dục để hoàn thành một số kỹ năng cơ bản như quan sát, ghi nhớ, so sánh, phân tích, tổng hợp, suy luận, phán đoán để trẻ sẵn sàng bước vào giai đoạn giáo dục phổ thông.

Sau khi Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT ra đời việc thực hiện các nội dung GDKNS cho trẻ trong thông tư đã được nhiều trường mầm non thực hiện khá tốt. Tuy nhiên, gia đình và xã hội, thậm chí một số trường mầm non, còn xem nhẹ tầm quan trọng của kỹ năng sống đối với sự phát triển của trẻ, nên hoạt động GDKNS cho trẻ mầm non 5, 6 tuổi chưa được quan tâm đúng mức; từ đó tác giả đã nghiên cứu và bài viết trình bày một số nội dung về lý luận từ kết quả nghiên cứu trên; nhằm góp phần nâng cao chất lượng GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non..

2. Nội dung và kết quả nghiên cứu

2.1. Mục tiêu GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non

Mục tiêu GDKNS cho trẻ ở trường mầm non; đặc biệt là với trẻ 5, 6 tuổi là nhằm giúp trẻ có kinh

nghiệm trong cuộc sống, biết được những điều nên làm và không nên làm; giúp trẻ có thể thay đổi những hành vi từ thói quen thụ động, có thể gây rủi ro, mang lại hậu quả tiêu cực cho trẻ chuyển thành những hành vi mang tính xây dựng, tích cực, giúp trẻ tự tin, chủ động và biết cách xử lý các tình huống trong cuộc sống; khơi gợi khả năng tư duy sáng tạo của trẻ, đặt nền tảng cho trẻ trở thành người có trách nhiệm và có cuộc sống hài hòa trong tương lai và chuẩn bị bước vào lớp 1 tiểu học.

2.2. Nội dung GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non

Theo Thông tư số: 01/VBHN-BGDĐT, ngày 13 tháng 4 năm 2021 quy định nội dung giáo dục mầm non bao gồm:

* Bảo đảm tính khoa học, tính vừa sức và nguyên tắc đồng tâm phát triển từ dễ đến khó; bảo đảm tính liên thông giữa các độ tuổi, giữa nhà trẻ, mẫu giáo và cấp tiểu học; thống nhất giữa nội dung giáo dục với cuộc sống hiện thực, gắn với cuộc sống và kinh nghiệm của trẻ, chuẩn bị cho trẻ từng bước hòa nhập vào cuộc sống.

* Phù hợp với sự phát triển tâm lý, sinh lý của trẻ em, hài hòa giữa nuôi dưỡng, chăm sóc và giáo dục; giúp trẻ em phát triển cơ thể cân đối, khỏe mạnh, nhanh nhẹn; cung cấp kỹ năng sống phù hợp với lứa tuổi; giúp trẻ em biết kính trọng, yêu mến, lễ phép với ông bà, cha mẹ, thầy giáo, cô giáo; yêu quý anh, chị, em, bạn bè; thật thà, mạnh dạn, tự tin và hồn nhiên, yêu thích cái đẹp; ham hiểu biết, thích đi học". Theo đó đối với trẻ 5,6 tuổi yêu cầu:

+ Phát triển nhận thức: "Ham hiểu biết, thích khám phá, tìm tòi các sự vật, hiện tượng xung quanh. Có khả năng quan sát, so sánh, phân loại, phán đoán, chú ý, ghi nhớ có chủ định. Có khả năng phát hiện và giải quyết vấn đề đơn giản theo những cách khác nhau. Có khả năng diễn đạt sự hiểu biết bằng các cách khác nhau (bằng hành động, hình ảnh, lời nói...) với

ngôn ngữ nói là chủ yếu. Có một số hiểu biết ban đầu về con người, sự vật, hiện tượng xung quanh và một số khái niệm sơ đẳng về toán.”

+ Phát triển tình cảm và kỹ năng xã hội: Có ý thức về bản thân. Có khả năng nhận biết và thể hiện tình cảm với con người, sự vật, hiện tượng xung quanh. Có một số phẩm chất cá nhân: mạnh dạn, tự tin, tự lực. Có một số kỹ năng sống: tôn trọng, hợp tác, thân thiện, quan tâm, chia sẻ. Thực hiện một số quy tắc, quy định trong sinh hoạt ở gia đình, trường lớp mầm non, cộng đồng gần gũi”.

+ Phát triển thẩm mỹ: có khả năng cảm nhận về đẹp trong thiên nhiên, cuộc sống và trong tác phẩm nghệ thuật. Có khả năng thể hiện cảm xúc, sáng tạo trong các hoạt động âm nhạc, tạo hình. Yêu thích, hào hứng tham gia vào các hoạt động nghệ thuật; có ý thức giữ gìn và bảo vệ cái đẹp”.

2.3. Hình thức hoạt động GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

Theo thì tùy theo mục đích và nội dung giáo dục, có các hình thức như:

“- Tổ chức hoạt động có chủ định của GV và theo ý thích của trẻ.

- Tổ chức lễ, hội: Tổ chức kỷ niệm các ngày lễ hội, các sự kiện quan trọng trong năm liên quan đến trẻ có ý nghĩa giáo dục và mang lại niềm vui cho trẻ (Tết Trung thu, Tết cổ truyền, Tết thiếu nhi (ngày 1/6),...).

Theo vị trí không gian, có các hình thức:

- Tổ chức hoạt động trong phòng nhóm.
- Tổ chức hoạt động ngoài trời.

Theo số lượng trẻ, có các hình thức:

- Tổ chức hoạt động cá nhân.
- Tổ chức hoạt động theo nhóm nhỏ.
- Tổ chức hoạt động theo nhóm lớn.

2.4. Phương pháp hoạt động GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

Phương pháp hoạt động GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non là tổ hợp các phương pháp dạy học và giáo dục bao gồm phương pháp dạy học kỹ năng sống, và phương pháp giáo dục kỹ năng sống. Vận dụng các lý luận về phương pháp dạy học và phương pháp giáo dục nói chung và Chương trình giáo dục mầm non để xác định các phương pháp hoạt động GDKNS cho trẻ 5 – 6 tuổi, có thể sử dụng các nhóm phương pháp sau đây: Nhóm phương pháp trực quan: làm mẫu-làm gương; Nhóm phương pháp dùng lời nói; Nhóm phương pháp thực hành, trải nghiệm; Nhóm phương pháp giáo dục bằng tình cảm và khích lệ; Nhóm phương pháp nêu gương - đánh giá; Phương pháp giáo dục lấy trẻ làm trung tâm. Coi trọng việc tổ chức cho trẻ hoạt động độc lập hoặc theo nhóm (thảo

luận, quan sát vật mẫu,...) thông qua đó trẻ sẽ tự lực nắm các tri thức, kỹ năng mới. Giáo viên quan tâm vận dụng vốn hiểu biết và kinh nghiệm của từng cá nhân và của tập thể trẻ để xây dựng bài học.

2.5. Biện pháp quản lý hoạt động GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

2.5.1. Nâng cao nhận thức cho CBQL, GV về GDKNS cho trẻ 5,6 tuổi tại các trường mầm non

Biện pháp này rất cần thiết nhằm giúp cho CBQL, GVMN, cha mẹ của trẻ và các lực lượng giáo dục nhận thức đầy đủ, đúng đắn về tầm quan trọng của việc GDKNS cho trẻ mầm non. Từ đó, tạo sự đồng thuận, nâng cao ý thức trách nhiệm cùng tham gia tổ chức hoạt động GDKNS cho trẻ một cách có hiệu quả.

Để thực hiện tốt biện pháp này CBQL trường mầm non tổ chức triển khai đầy đủ các chỉ thị, nghị quyết của Đảng, Nhà nước, và các văn bản của ngành Giáo dục và đào tạo về GDKNS cho trẻ ở các trường mầm non đến CBQL, GV, phụ huynh, lực lượng giáo dục được biết về tầm quan trọng của việc GDKNS đối với trẻ mầm non.

2.5.2. Xây dựng kế hoạch hoạt động GDKNS cho trẻ 5-6 tuổi ở trường mầm non

Biện pháp này rất cần thiết giúp hiệu trưởng có kế hoạch đầy đủ trong suốt năm học.

Để thực hiện tốt biện pháp này trường MN cần:

- Xác định các nội dung hoạt động GDKNS, được thực hiện trong giờ học và các nội dung hoạt động GDKNS được lồng ghép trong các hoạt động giáo dục của nhà trường để xây dựng kế hoạch.

Xây dựng kế hoạch hoạt động GDKNS cho trẻ 5 - 6 tuổi theo tuần, tháng, năm phù hợp với chủ đề đề định hướng cho các bản kế hoạch giáo dục cụ thể của GV trong từng nhóm trẻ, độ tuổi của trẻ. Trên cơ sở bản kế hoạch hoạt động GDKNS cho trẻ 5 - 6 tuổi trong trường mầm non, hiệu trưởng hướng dẫn GV dạy các lớp trẻ 5 – 6 tuổi triển khai từng hoạt động cụ thể dựa trên bản kế hoạch chung.

2.5.3. Tổ chức lực lượng tham gia hoạt động GDKNS cho trẻ 5,6 tuổi ở trường mầm non

Biện pháp này nhằm làm cho CBQL, GV xác định cùng tham gia GDKNS cho trẻ phù hợp từng chủ đề, đảm bảo tổ chức GDKNS theo đúng và đầy đủ mục tiêu trong năm học. Thống nhất được mục tiêu, nội dung giáo dục với phụ huynh và các lực lượng giáo dục để trẻ luôn tiếp nhận được nội dung thống nhất về GDKNS theo đúng qui định của ngành cho dù là học ở trường, gia đình hay ở xã hội.

2.5.4. Chỉ đạo đổi mới phương pháp, hình thức GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non

Chỉ đạo đổi mới phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động GDKNS cho trẻ 5,6 tuổi, nhằm làm cho GV nắm vững các phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động giáo dục. Từ đó, có khả năng phối hợp các phương pháp một cách hợp lý và tổ chức linh hoạt các hình thức nhằm phát huy tối đa tính chủ động tích cực của trẻ, góp phần nâng cao chất lượng GDKNS cho trẻ. Cần hướng dẫn GV lựa chọn những phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động giáo dục trẻ phù hợp với điều kiện thực tế của đơn vị, phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý lứa tuổi, thời điểm tổ chức phù hợp, thời lượng vừa sức. Tổ chức sao cho trẻ tham gia các hoạt động GDKNS với các hình thức đa dạng, phong phú, đáp ứng nhu cầu, hứng thú và tích cực hóa hoạt động của trẻ.

2.5.5. Đầu tư phương tiện, điều kiện tổ chức hoạt động GDKNS cho trẻ 5,6 tuổi ở trường mầm non

Biện pháp này rất quan trọng nhằm đảm bảo phương tiện, thiết bị, đồ dùng đồ chơi tối thiểu theo quy định của Bộ GD&ĐT sẽ giúp cho nhận thức của trẻ về nội dung GDKNS được toàn vẹn, đồng thời phát huy được tính tích cực, chủ động sáng tạo của trẻ và hơn nữa phương tiện, thiết bị, đồ dùng đồ chơi góp phần to lớn vào việc vận dụng và đổi mới phương pháp GDKNS cho trẻ. Nâng cao nhận thức của GV trong việc sử dụng phương tiện kỹ thuật, đồ dùng đồ chơi.

Trong quá trình tổ chức GDKNS cho trẻ yêu cầu trẻ phải tích cực tham gia khám phá, trải nghiệm, tự đưa ra các biện pháp để giải quyết vấn đề dưới sự hướng dẫn của GV và phương tiện thiết bị, đồ dùng đồ chơi, từ đó trẻ sẽ có được những kỹ năng sống cần thiết. Như vậy, phương tiện thiết bị, đồ dùng đồ chơi là phương tiện và điều kiện tất yếu để giúp trẻ thực hiện được mục tiêu tích cực đó. Cho nên hiệu trưởng cần quản lý chặt chẽ việc mua sắm, sử dụng và bảo quản các phương tiện thiết bị, đồ dùng đồ chơi ở đơn vị.

Việc nâng cao nhận thức cho GV về sử dụng TBDH nhằm giúp GV ý thức được sự cần thiết và có nhu cầu sử dụng thường xuyên các thiết bị này, phát huy hiệu quả sử dụng chúng trong các giờ học là điều thiết yếu. Kịp thời giới thiệu được các danh mục, các TBDH mới nhất mà nhà cung cấp đang có; tập huấn các phương pháp dạy học cải tiến có kết quả, trong đó phải sử dụng thiết bị dạy học; biểu diễn các tính năng đưa lại hiệu quả dạy học đối với các thiết bị đang có; có những quy định trong nhà trường vừa bắt buộc, vừa khích lệ GV phải sử dụng thiết bị dạy học trong các giờ lên lớp; tổ chức thường xuyên các hội thảo, hội nghị trao đổi kinh nghiệm về sử dụng thiết bị đồ dùng đồ chơi mang lại hiệu quả.

Bồi dưỡng nâng cao trình độ chuyên môn của GV cải tiến PPDH theo hướng phát huy tính tích cực chủ động sáng tạo cho trẻ; Khuyến khích, động viên GV thường xuyên sử dụng phương tiện, TBDH. Sáng tạo làm đồ dùng, đồ chơi qua các hội thi; Đưa việc sử dụng đồ dùng, đồ chơi và các phương tiện công nghệ tin học vào tiêu chuẩn bắt buộc thực hiện đối với GV.

2.5.6. Kiểm tra đánh giá kết quả hoạt động GDKNS cho trẻ 5,6 tuổi ở trường mầm non

Biện pháp này rất cần thiết nhằm thu thập thông tin về tổ chức thực hiện hoạt động GDKNS cho trẻ. Qua đó, đánh giá mức độ đạt được so với mục tiêu đề ra, từ đó đưa ra những quyết định kịp thời điều chỉnh hành vi của đối tượng mà hiệu trưởng đang quản lý, khắc phục những hạn chế trong quá trình tổ chức thực hiện GDKNS để đạt được kết quả tốt nhất theo mục tiêu đã đề ra.

Thực hiện nội dung của chức năng kiểm tra, đánh giá trong quản lý để vận dụng vào hoạt động GDKNS đối với GVMN là kiểm tra giám sát toàn bộ quá trình tổ chức hoạt động GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi của GV.

3. Kết luận

GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở trường mầm non là vấn đề rất cần thiết góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục trẻ ở các trường mầm non, giúp trẻ phát triển toàn diện, tạo tiền đề cho trẻ bước vào lớp một. Từ kết quả nghiên cứu lý luận, tác giả đã đề xuất 6 biện pháp quản lý hoạt động GDKNS cho trẻ 5, 6 tuổi ở các trường mầm non. Trên cơ sở các biện pháp này, hiệu trưởng các trường mầm non ở các địa phương cụ thể có thể vận dụng để triển khai tại đơn vị của mình một phù hợp.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Ban Chấp hành TW Đảng (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4 tháng 11 năm 2013 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội
- [2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Thông tư số 01/VBHN-BGDĐT về việc Ban hành Chương trình Giáo dục mầm non, ngày 13 tháng 4 năm 2021*. Hà Nội
- [3]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), *Công văn số 463/BGDĐT-GDTH ngày 28 tháng 01 năm 2015 về Hướng dẫn triển khai thực hiện GDKNS tại các cơ sở giáo dục GDMN, GDPT, GDTH*. Hà Nội
- [4] Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), *Văn bản hợp nhất số 04/VBHN-BGDĐT ngày 24 tháng 12 năm 2015 về Ban hành Điều lệ Trường mầm non*. Hà Nội
- [5]. Quốc hội (2019), *Luật Giáo dục năm 2019 (bổ sung 2019)*. Hà Nội